

॥ अध्याय पंधरावा ॥

॥ श्रीगुरुदेवदत्त-स्वामीसमर्थ ॥

श्रीगणेश-सरस्वत्यै नमः ॥ श्रीसद्गुरवे नमः ॥ ॥ शिष्य गुरुवक्त्यासि विनवी । श्रीगुरुलीलामृताची चवी । अविट
मधुर चाखितां बरवी । तृप्ति न वाटे कदापि ॥ १ ॥ गुरुलीलामृताचा नित्य वारंवार । श्रवणद्वारें हृदयीं व्हावा संचार ।
तेणेंच अंतर्यामीं आत्मा गुरुवर । ओळखिला जाईल सत्यत्वे ॥ २ ॥ तरीच नरजन्माचें सार्थक । होईल निःशंक
निश्चयात्मक । म्हणून लीलामृत भवतारक । मोक्षदायक प्राशावें ॥ ३ ॥ विलंब न करितां मजलागीं । प्राशन करवा
जी सर्वोपयोगी । मग श्रवणार्त प्रेमीविरागी । शिष्यासी गुरु सांगती ॥ ४ ॥ शिष्या तुजनिमित्तें अनायासें । आम्हांसही
महल्लाम होतसे । जगद्धितार्थ ही एकचि असे । आत्मज्ञानरूप गुरुलीला ॥ ५ ॥ प्रसिद्ध दक्षिण देशीं धाम । ज्याचें
‘सेतुबंध-रामेश्वर’ नाम । विख्यात क्षेत्र आहे सुखाराम- । दायक सर्व जनांसी ॥ ६ ॥ भागीरथीच्या आण्वुनि कावडी ।
श्रीरामेश्वरावरी घालिती आवडीं । रामेश्वरसेतु घेऊनि जन तांतडीं । अर्पिती श्रीभागीरथीस ॥ ७ ॥ ब्रह्मचारी गृहस्थ
वनस्थ मुंडी । संत महंत विरागी साधूंच्या झुंडी । उष्णकालीं किंवा असतांही थंडी । रामेश्वर-दर्शनार्थ जाती कीं
॥ ८ ॥ कन्याकुमारी दक्षिण रामेश्वर । समुद्र-संगमतीरीं ज्योतिर्लिंग थोर । ज्येष्ठ शुद्ध दशमीं बुधवारीं सुंदर । श्रीरामचंद्रें
स्थापिलें ॥ ९ ॥ या रामेश्वर-ज्योतिर्लिंगाचे पूजारी । पूर्वीं ब्राह्मण होते सदाचारी । एक वृद्ध पूजारी मृत झाल्यावरी ।
शिरले लोक जंगम ॥ १० ॥ पूजाच्यांच्या स्त्रीपुत्रांस । जंगमांनीं बहुत देऊनि त्रास । आपणचि पूजारी होऊनि विप्रास ।
लिंगासी स्पर्श करूं न देती ॥ ११ ॥ बलात्कारें जंगम पूजारी होऊन । उन्मत्तपणें अविचारेंकरून । यात्रेस येती जे जे

जन । त्यांसी गाभाऱ्यांत जाऊं न देती ॥ १२ ॥ करू न देती रामेश्वर-पूजन । करिती लोभें द्रव्यहरण । यात्रेकऱ्यांस त्रासवून ।
 गालीप्रदानें अर्पिती ॥ १३ ॥ लहानमोळ्यासी धिक्कारिती । अधिकाऱ्यांसी प्रौढी दाविती । यात्रेकऱ्यादिक सर्व म्हणती ।
 हें काय पाप शिवालयीं ॥ १४ ॥ मग सर्व लोक एकत्र होऊन । बहुतदिवसांचा पूजारी मृतब्राह्मण । त्याचे पुत्रासि
 पाचारून । करिती विचार योग्य तो ॥ १५ ॥ राजमुद्रांकित सनदापत्रें जुनीं । केलीं एकत्र शोधुनी । मग विनंतिपत्र
 लिहूनि । प्रमाणपत्रासह ॥ १६ ॥ नृपाचे विद्यमान जे अधिकारी । त्यांसी दाविलें न्यायमंदिरीं । त्यांनीं खरीं सनदापत्रें
 षण्मासाभीतरीं । निरखूनि न्याय केला ॥ १७ ॥ निर्णय करूनि वासुदेवभटाला । पूर्ववत् रामेश्वरपूजाअधिकाराला ।
 समर्पूनियां तयाला । क्लेशमुक्त सहज केलें ॥ १८ ॥ सांप्रत ते वासुदेव वृद्धब्राह्मण । श्रीरामेश्वराचें करिती पूजन । जंगमांनीं
 केलें पलायन । सत्याचा परिणाम सत्यचि ॥ १९ ॥ असो ऐशा महान क्षेत्रांत । स्वामिराज गुरु अवधूत । एका वृक्षाखालीं
 बालुकेंत । बैसती स्वच्छंदें व्यवहारी ॥ २० ॥ तेथें अन्नसत्रें असतीं । त्यांतील एक अन्नसत्रावरती । कारकून होता
 द्विज सुमती । पापरहित सात्त्विक ॥ २१ ॥ त्यानें अवलोकून वृक्षतळीं । धांवून वंदिले श्रीचंद्रमौळी । म्हणे दयाळा
 आपणाजवळी । पदार्थसंग्रह एकही नसे ॥ २२ ॥ क्षुधापिपासनिवृत्त्यर्थ । कोठें न देखिले हो आपणां समर्थ । परी दैदिप्यमान
 पुरुष यथार्थ । पाहतांचि मनोरथ पूर्ण होती ॥ २३ ॥ मी आपणासाठीं नित्य नैवेद्य । आणूनि देईन लेह-पेय-चोष्य-
 खाद्य । स्वीकारा जी देवा जगद्वंद्य । वेदांतवेद्य आपण आहां ॥ २४ ॥ ऐसें बोलूनि अन्नभरित ताट । आणूनि ठेविलें विप्रें
 निकट । स्वामिरायें विप्रचित्त । चोखट देखूनि स्वल्प ग्रहण केलें ॥ २५ ॥ मग नित्यनेमे तो ब्राह्मण । अन्नपूरित
 पात्र ठेवी आणून । लोकांस कळलें तें वर्तमान । तेव्हांचि येऊन विलोकिती ॥ २६ ॥ तेजस्वी दिव्य मनोरम मूर्ति ।
 दर्शनेंचि वाटे समाधान शांति । हे सत्पुरुष महात्मा म्हणती । निःस्पृह यति जितेंद्रिय ॥ २७ ॥ कोणी म्हणती बाल-

पिशाचवत् । वेड्यासारिखें वर्तन लोकांत ! कां दाविती याचें न उमजत । विशेष तात्पर्य आम्हांसी ॥ २८ ॥ तथापि
हे अत्यंत प्रिय दर्शन । सहज सुलभ झालें दुर्लभ असोन । आमचें पूर्वसुकृत म्हणून । पातले पुरुष कारणिक ॥ २९ ॥
वृक्षातळीं कधीं असावें नसावें । कोठें परोपकारार्थ फिरावें । एकेक पक्षीं दिवशीं न घ्यावें । अन्नोदक स्वच्छंदें ॥ ३० ॥
नित्य नैवेद्य आणणारा विप्र । त्याचीं वयोवर्षे साठ संवत्सर । झालीं असोनि संतान पुत्र । देखिलें नाहीं यदर्थ ॥ ३१ ॥
उभयतां देवास विनविती सर्वथा । आमची झाली वृद्धावस्था । येवढीच पूर्ण करावी आस्था । व्हावी व्यवस्था पुत्रहस्ते
॥ ३२ ॥ स्त्रीपुरुषांचा पाहूनि आग्रह । उत्तर देती यति अपरिग्रह । 'पुत्र होईल जाईल परी निग्रह । करीं रे ब्राह्मणा
इंद्रियांचा' ॥ ३३ ॥ आशीर्वचन ऐकूनि स्त्रीपुरुषांस । आनंदरूप झाला संतोष । पुढें गर्भ राहून विप्रस्त्रियेस । नवमास
पूर्ण भरले ते ॥ ३४ ॥ नंतर द्विजपत्नी प्रसूत होऊन । लाधलें सुंदर पुत्रसंतान । उभयतांस वाटलें समाधान । कुमार-
मुख पाहूनि ॥ ३५ ॥ नित्यनियमें तो ब्राह्मण वृक्षतळीं । ठेवी नैवेद्य सान्न पत्रावळी । पुत्र देऊनि गेले तात्काळीं ।
स्वामिसमर्थ योगिराज ॥ ३६ ॥ सप्त वर्षांचा जाहला द्विजसुत । उभयतां वसले विचार करित । यतिवर्यांच्या पायांवरी
हर्षित । घालूं म्हणती पुत्रातें ॥ ३७ ॥ परंतु ते संन्यासी अधोक्षज । कोठें न दिसती महाराज । बहुत दिवसांत भक्तकाज-
कल्पद्रुम चिंतामणि ॥ ३८ ॥ ती गुरुनाथ माउली कामधेनु । भेटेल तो सुदिन मानूं । जैसा उदयासि पावला
भानु । म्हणजे सर्व संतोषती ॥ ३९ ॥ प्राणिमात्रांचा व्यवहार । चाले प्रकाशलिया भास्कर । आपोआप लयासि अंधःकार ।
पावतो ज्याप्रकारें ॥ ४० ॥ तैसे यतीश्वर ते अलौकिक । साक्षात् अवतारी जगन्नायक । केवल आमचे जननीजनक ।
केव्हां दर्शन देतील ॥ ४१ ॥ इकडे वृक्षतळीचें नित्य अन्न । एक पिशाच करी भक्षण । विप्र म्हणे यथें नसती नारायण ।
नैवेद्य कोण भक्षीतसे ॥ ४२ ॥ कोणी भूत प्रेत पिशाच राक्षस । किंवा झोटिंगादिक भक्षी अन्नास । ऐसा संशय आला

ब्राह्मणास । भगवंतास आठवी तो ॥ ४३ ॥ दुसरे दिनीं द्विज पत्नीपुत्रासहित । श्रीरामेश्वर-दर्शन करुनियां चिंताग्रस्त ।
 बाहेर येऊनि उभा ठाकत । तों सद्गुरूसी देखिलें ॥ ४४ ॥ श्रीमत्परमहंस परमपुरुष । पूर्णब्रह्म परमात्मा निर्विशेष ।
 नुकतेच मंदिरांत पाहिले जे विशेष । तेचि बाहेर ठाकले ॥ ४५ ॥ क्षणही न जाहला विलंब । इतुक्यांत बाहेर
 कैसे धावले निरालंब । हे प्रत्यक्ष श्रीसदाशिव सांब । हेरंबजनक ईश्वर ॥ ४६ ॥ देवालयीं देखिले तेचि बाहेर ।
 संन्यासवेपें श्रीरामेश्वर । जे दीनशरणागताचें माहेर । ते दयासागर विलोकिले ॥ ४७ ॥ देवळांत ज्योतिर्लिंग-
 स्थानीं । संन्याशी बैसलेले देखिले कित्येकांनीं । तीं मनुष्यें तत्काल बाहेर येऊनी । पाहती तों तेंचि रूप उभें
 ॥ ४८ ॥ महदाश्चर्य वाटलें सर्वासी । साष्टांगीं वंदिती यतिचरणांसी । 'ॐ नमो नारायणाय' मंत्रासी । उच्चारुनि प्रार्थिती
 ॥ ४९ ॥ नैवेद्य आणणारा ब्राह्मण । पत्नीस म्हणे पुत्रास आणून । या भवतारक पायांवरी जाण । घालीं गे तनयास शुद्धमति
 ॥ ५० ॥ उभयतां पुत्रास मारिती हांका । धांव रे पुन्हां वेळ येईल हा कां । नरतनु गेल्या फोडिशील हांका । शीघ्र बालका येई रे
 ॥ ५१ ॥ पाचारिलें शब्दीं बहुतवार । परिसूनि पुत्र देत प्रत्युत्तर । मला त्या यतिवर्यासमोर । येण्यास भय वाटतें ॥ ५२ ॥ त्या
 समयीं द्विजस्त्रीनें पुष्पफलादिक । योगीश्वरासि अर्पिलें सम्यक् । ब्राह्मण गर्जांनि म्हणे बाळा ऐक । विश्वव्यापका वंदी रे ॥ ५३ ॥
 दुरूनि वदे ब्राह्मणसुत । त्या यतिवरासी पाहतांचि मी होईन मृत । जाणा हो हें निश्चित । म्हणूनि कांपत थरथरां
 ॥ ५४ ॥ मग पित्यानें पुत्रास ओहूनि आणिलें । त्या कालीं पुत्रें नेत्र झांकिले । म्हणे मी जातो खचित भले । मारूं नका रे
 मजलागीं ॥ ५५ ॥ ऐसें बोलूनि एक घटिकेंत । पुष्ट आणि उंच झाला दशहस्त । हें पाहूनि मायवापें भयचकित ।
 लोकही तैसेच होती कीं ॥ ५६ ॥ हा सप्तवर्षाचा विप्रतनय । दशहस्त उंच झाला हें आश्चर्य । याचें आम्हांस वाटतें भय ।
 आतां काय करावें ॥ ५७ ॥ तंव तो म्हणे मला द्यावी मुक्ति । ऐसें विनवूनि योगिराजाप्रति । धाडकन् पडूनि पृथ्वीवरती ।

मृत झाला तत्काळ ॥ ५८ ॥ ऐसें विलक्षण कृत्य पाहून । दचकती मनीं सकल जन । पुत्रार्थ मायबापें आक्रोशून । करिती रुदन
 अतिशय ॥ ५९ ॥ जिकडे तिकडे हाहाकार । सगळेचि भयचिंतातुर । म्हणती धांव धांव रे रामेश्वर । तूंचि यतिवर दयाळा
 ॥ ६० ॥ आम्हीं अथवा आमच्या पितरें । ऐकिलें न देखिलें याप्रकारें । या कालीं भगवंतें दयासागरें । सांभाळावें सर्वासी
 ॥ ६१ ॥ आम्हांसि दावितां संन्यासीरूप । परी आपण साक्षात्पूर्णब्रह्मस्वरूप । जगत्कार्यधुरंधर प्रौढप्रताप । नेणां आम्ही
 मदांध ॥ ६२ ॥ जो अज्ञानरूप संसार मादक । तापत्रयरूप नाशिवंत मायिक । प्राण्यासि सर्वस्वीं क्लेशदायक । प्राणघातक
 जन्मोजन्मीं ॥ ६३ ॥ ह्या संसारीं भुलून । रतलों नेणूनि आपलें महिमान । जन्ममरणरूप खेपा करून । पुनःपुनः
 संसारिक होतो ॥ ६४ ॥ अनिवार संसारमायाचक्रांत । सांपडलों व्यर्थ अहंकारयुक्त । आतां आपण परमेश्वर साक्षात् । भेटलां
 पूर्वसुकृते ॥ ६५ ॥ ऐशी परिमूनि बहुलोकप्रार्थना । करुणा उपजली जनार्दना । म्हणती 'पुत्र होईल जाईल' ऐशा वचना ।
 कथिलें होतें पूर्वीच ॥ ६६ ॥ म्हणूनि व्यर्थ करूं नका शोक । तें झाडावरील पिशाच नैवेद्यभक्षक । तोचि राक्षस तुमचा
 झाला लेक । तद्योनीमुक्त केला हो ॥ ६७ ॥ सुगति लाधली त्यासी । अग्निदाह द्यावा प्रेतासी । ह्या श्रीगुरुस्वामीवचनासी ।
 ऐकून कित्येक शंकती ॥ ६८ ॥ पुष्ट दशहस्तउंच जड प्रेत । उचलावयासि कोणी न शक्तिमंत । मग योगीश्वर सांगती
 धर्महित । प्रेतासी विभूति लावावी ॥ ७९ ॥ भस्ममहिमा वर्णूनि अपार । बोधिती जनांसि कृपासागर । पूर्ववत् लहान
 होईल शरीर । वचन हें सत्य मानावें ॥ ७० ॥ यदर्थी नसावा संशय । ऐसें आज्ञापिती श्रीगुरुवर्य । तदनुसार विभूतिमय ।
 केलें कलेवर राक्षसाचें ॥ ७१ ॥ भस्म लावितांचि शवभालीं । पूर्ववत् सप्तवर्षांचा तत्कालीं । मृतबाल झालेला
 पाहून मंडळी । म्हणती हें काय अघटित ॥ ७२ ॥ मग त्या प्रेतासि अग्निदाहादिक । केलें पित्यानें कर्म विधिपूर्वक ।
 मायबाप बहुत करिती शोक । लोटले कित्येक दिवस ॥ ७३ ॥ पुन्हां रामेश्वरदेवालायांत । श्रीमत्परमहंस अवधूत ।

विलोकूनि तीं स्त्रीपुरुषें दंडवत् । सद्भावें घालती चरणांवरी ॥ ७४ ॥ तो ब्राह्मण पत्नीसह विनविब । अहो पुरुषोत्तमा
 भगवंत । पतितपावना होऊनि कृपावंत । निपुत्रिकलांछन दूर करा ॥ ७५ ॥ वय झालें साठवर्षाहूनि अधिक । वृद्धावस्था
 त्यांत देह क्षणिक । आपण अनंतकोटी ब्रह्मांडनायक । संरक्षक आहां निश्चयेंसीं ॥ ७६ ॥ पुत्रप्राप्तीची आमची उत्कंठा ।
 पूर्ण करावी नीलकंठा । नंतर आम्हांसि पाठवावें वैकुंठा । आतां कंठासि प्राण आलासे ॥ ७७ ॥ मग द्विजस्त्रीस त्याच
 साठावे वर्षी । पुत्रसंतान लाधतां होय निमग्न हर्षी । जैसें अवर्षणकालीं मेघ उदक वर्षी । तेणें सर्वा अत्यानंद होतसे
 ॥ ७८ ॥ तैसें त्या वृद्धस्त्रीपुरुषांसि पुत्रमुख । पाहूनि उचंबळलें अत्यंत सुख । श्रीगुरुलीला सर्वार्थदायक । अगम्य असे सर्वासी
 ॥ ७९ ॥ पाहूनि अघटितचमत्कार । लोक म्हणती हे साक्षात्परमेश्वर । महिमा न कळे यांचा अपार । म्हणूनि जयजयकारें गर्जती
 ॥ ८० ॥ धन्य भाग्योदय आजि दिवस । भेटले परमपुरुषपरमहंस । जगदोद्धारक अवतारी खास । कृतार्थ झालों तत्कृपें
 ॥ ८१ ॥ त्या कालीं ज्यांनीं हें कृत्य अलौकिक । पाहिलें प्रत्यक्ष त्यांतील लोक । अद्यापपर्यंत जीवंत कित्येक ।
 प्रामाणिक आहेत ॥ ८२ ॥ त्यांनीं ह्या अमानुषलीला । कथिल्यान्वयें सत्यत्वे ग्रथित केल्या । यत्किंचित्हि लापिकेला ।
 ग्रथिलें नाहीं सर्वथा ॥ ८३ ॥ वृद्ध रघुमाचाई मराठीण । तिनें स्वामिचरित्र सप्रमाण । रामेश्वरींचे इत्थंभूत निरूपण ।
 केलें प्रत्यक्ष पाहिलेलें ॥ ८४ ॥ त्या वेळींचे नारायणभट । आणि रामेश्वरींचे पूजारी श्रेष्ठ । वासुदेवभटही सांगती
 प्रकट । योगीश्वरांचे चमत्कार ॥ ८५ ॥; एक महंमदशहा अवलिया फकीर । स्वामिमहाराजांचीं चरित्रें अपार । प्रतीतीस
 आलेलीं सत्याकार । सांगत होता निःपक्षपातें ॥ ८६ ॥ असो जें स्वतःसिद्धप्रमाण । त्यासी कासया अन्यप्रमाण कारण ।
 मूळपुरुष तो आदिनारायण । लोककल्याणार्थ प्रकटला ॥ ८७ ॥ श्रोतीं तें परिसावें सावधान । श्रीगुरुलीलामृत
 श्रवणेंकरून । हृदयकमलीं सर्व प्रकाशमान् । जाणिलें जातें स्वात्मरूप ॥ ८८ ॥ आणि सर्वाभीष्टप्रद नित्य । हें अनुभवून

पहावेंचि सत्य । कुबुद्धि षड्विकारांचें पारिपत्य । होतें तत्पादसेवनें ॥ ८९ ॥ श्रीरामेश्वराजवळ कोटिकूप । तीर्थ आहे
 करणारें अपाप । ह्या कोटितीर्थीं स्नानास्तव ताप । असे पूजाच्यादिकांचा ॥ ९० ॥ रौप्य मुद्रिकांवांचून । ते करूं न
 देती तीर्थस्नान । त्या तीर्थीं स्वामिराज जनार्दन । सहज गेले स्नानार्थ ॥ ९१ ॥ पूजाच्यांस म्हणती आम्हां स्नान ।
 घाला रे तुम्ही देवभक्तजन । ते उन्मत्त वदती उपहास करून । द्रव्याविना स्नान न घडे ॥ ९२ ॥ मग तयांसी वदती
 योगीश्वर । आम्हीं निर्धन संन्यासी दिगंबर । कोट्टनि द्यावा तुम्हांसी कर । व्यर्थ किरकिर करूं नका ॥ ९३ ॥ पूजारी
 सांगती ज्यापाशीं धन । तयासी घडतें पुण्यस्नानदान । धनावीण कोरडें ब्रह्मज्ञान । विद्वत्त्व सर्व निरर्थक ॥ ९४ ॥ समर्थ
 वदती उत्तर वचन । स्नानचि पळालें तीर्थातून । स्वस्थ बसा याप्रकारें बोलून । गेले निघून यतींद्र ॥ ९५ ॥ यतियूथपति
 गेल्यावर । त्या तीर्थीं किडे पडले फार । दुर्गंधीमुळें कोणीही नर । स्नानपानादिक न करिती ॥ ९६ ॥ स्नानाचें उत्पन्न
 बुडालें मग । पूजाच्यादिकांसि लागला उद्वेग । द्रव्य वेंचून उपाय साङ्ग । अनेक साधनें साधिती ॥ ९७ ॥ करिती
 रामेश्वरास नवस । दाविती मांत्रिकी जाणत्यास । परोपकारीं केलिया प्रयत्नास । तथापि दुर्गंध जाईना ॥ ९८ ॥
 श्रमुनी थकले निरुपाय । म्हणती कोपले ते यतिवर्य । या गोष्टीस करावें तरी काय । तळमळुनी हाय करिती ॥ ९९ ॥
 स्वामिरायाचा शोध बहुत । गांवोगांवीं केला अरण्यांत । परंतु दृष्टीस पडले नाहींत । अवधूतदिगंबरमहाराज ॥ १०० ॥
 देहाभिमान गळाल्यावीण । शुद्ध झाल्यावांचून अंतःकरण । कैसा ओळखिला जाईल नारायण । कोठें कधीं भेटावा
 ॥ १ ॥ श्रीसद्गुरुकृपा नसतां । वेदांतविज्ञाननिश्चयरहितां । अनधिकाच्यांसि ओळखितां । कैसा यावा परमेश्वर ॥ २ ॥
 मग ते असोत चतुर्वेदी । शास्त्री पंडित कवि विवादी । ज्योतिषी मांत्रिक चिकित्सकादि । गीतवाद्यांत निपुण जे ॥ ३ ॥
 अथवा भूपति प्रधानादिक । शूर वीर योद्धे सेनानायक । त्यांना शुद्धभावावीण जगन्नायक । भेटी नाहीच सर्वथा ॥ ४ ॥

किंवा ब्रह्मचारी गृहस्थ वानप्रस्थ । संन्यासी साधु संत मौनी ध्यानस्थ । जपी तपी महंत एकासनस्थ । नानापंथी मठाधिपति
 ॥ ५ ॥ पुरश्चरणी भजनी कथेकरी । यात्रेकरी तीर्थदेवांचे वारकरी । श्रीमंत सुखी धनी अधिकारी । संभावित प्रतिष्ठित मानी
 ॥ ६ ॥ कलाकौशल्यनिपुण धूर्त आदिकरून । मोठे असोत किंवा लहान । ते सर्व शुद्धभक्तीवांचून । प्राप्त न होती
 परमेश्वरा ॥ ७ ॥ तैसे ते पूजारी बहु अहंकारी । शुद्धभक्तिभावनारहित अंतरीं । सकामनिक शोधिती पृथ्वीवरी । धनलोभी
 मदांध ॥ ८ ॥ जेथें प्रत्यक्ष नांदे शारदापीठ । श्रीमच्छंकराचार्य जगद्गुरु श्रेष्ठ । ज्यांचा प्रसिद्ध मुख्य शृंगेरीमठ । तेथें गेले पूजारी
 ॥ ९ ॥ जगद्गुरुसी साष्टांग प्रणिपात । करूनि झाले शरणागत । करद्वय जोडूनि इत्थंभूत । योगीश्वरवृत्त निवेदिलें ॥११०॥
 धर्मसंस्थापक स्वामी शंकर । धर्ममार्गासि लाविती निरंतर । सर्वासि पूज्य जगद्गुरुवर । वेदवेदांगपारंग असती जे ॥ ११ ॥
 दया क्षमा शांति परोपकार । इत्यादिकांचें अधिष्ठान सुखकर । सर्वविद्येचें विस्तृत भांडार । अखंडमंडित विराजे ॥ १२ ॥
 दंड-प्रबोधरूप प्रकाशमान् । कमंडलूंत भरलें अद्वैतामृत जीवन । तीव्रवैराग्य काषायवस्त्रपरिधान । केलें वेदविहित
 ज्ञानार्थ ॥ १३ ॥ जें वेदोक्त धर्माचें रहस्य । उमजवुनी वर्तवावे जन निरालस्य । प्रतीतीस यावें अखंडोपास्य । ब्रह्मात्म-
 स्वरूप अभेद ॥ १४ ॥ कामरागद्वेषादिरहित व्हावयासी । यथार्थ स्वहित कळावया जनासी । शास्त्रयुक्ति प्रेमें सद्वर्मोपदेशी ।
 शंकराचार्य जगद्गुरु ॥ १५ ॥ त्यांनीं पूजाच्यादिकांचें हृदय । परिमृनियां इत्थंभूत । योगसमाधि लाविली
 त्वरित । यतिवर्या शोधावया ॥ १६ ॥ शंकराचार्य साक्षात्सदाशिव । त्रिकाल ज्ञानें जाणिलें सर्व । समाधि विसर्जुनि
 स्वयमेव । वर्णिती वैभव यतीश्वराचें ॥ १७ ॥ ते संन्यासी दिसती मानव । परंतु साक्षाद्देवाधिदेव । जगद्गुद्द्वारार्थ
 कलियुगीं स्वयमेव । परमेश्वरचि अवतरले ॥ १८ ॥ अमानुषिक अघटित चरित्र । अगम्य अगाध असे विचित्र । ज्यांच्या
 सदृश-श्रवणें इहपरत्र । साध्य होतसे निःसंशयें ॥ १९ ॥ तुम्ही व्यापिलां मायामोहें । योग्यायोग्य जाणते नव्हे ।

चढलां मदें अहंदेहे । मिथ्याप्रपंच-चक्रावरी ॥ १२० ॥ धनलोभें पूजितां देव त्रिकाल । धनार्थ लोकांचा करितां छल ।
 ब्रह्मकुलीं जन्मूनि कृत्यें अमंगल । आचरितां कैशीं दुर्मति ॥ २१ ॥ आजपादूनि लोकांचें छलन । तिरस्कार कराल
 अपमान । तरी तुमचा सर्वस्वीं नाश होउन । अधोगतीस पावाल ॥ २२ ॥ सर्वांचें आदरातिथ्य करावें । सत्य प्रिय
 मृदुवचनें संतोषवावें । सद्ब्रमाचारें धन यश मिळवावें । उदर भरावें मिळेल त्यांत ॥ २३ ॥ त्यागूनि समूल देहाहंकृति ।
 पूर्ण ब्रह्मावतार वेपी यति । अनन्यें शरण रिधावें तयांप्रति । कृपा करितील निश्चयें ॥ २४ ॥ पूजाऱ्यांनीं राहूनि दिन
 त्रय । पूजिले श्रीमच्छंकराचार्य । पश्चात्तापें होऊनि शुद्धि मनोजय । आज्ञा घेऊनि निघाले ॥ २५ ॥ आले रामेश्वर-
 क्षेत्रांत । तत्काल दर्शनासि गेले देवाल्यांत । तों लिंगस्थानीं देखिले मूर्तिमंत । अवतारिक संन्यासी ॥ २६ ॥ स्वामिराज
 म्हणती तयांसी । भेटूनि आलां कीं श्रीजगद्गुरूसी । स्वानुभवे लाजून उमजून मानसीं । करिती तेव्हां दंडवत
 ॥ २७ ॥ प्रार्थिती आपण साक्षात् ईश्वर । अंतःसाक्षी व्यापक निर्विकार । अपराध क्षमा करूनि बालकांवर । दया
 करावी जननीसम ॥ २८ ॥ त्यातें वदती योगीश्वर अगाध । जगद्गुरूंनीं उपदेशिला विहित प्रबोध । तदनुसार वर्तावें
 अविरोध । म्हणजे इहपर साधेल ॥ २९ ॥ 'तथास्तु' म्हणूनि तिहीं तत्कालीं । मस्तकें ठेविलीं श्रीगुरुरूपदकमलीं । म्हणती
 कोटि तीर्थ व्हावें चंद्रमौळी । पूर्ववत् दयाळा ॥ ३० ॥ भावनेसारिखें फल होईल । ऐसा आशीर्वाद होतां तत्काल । कोटि
 तीर्थांचें पाहती जल । तों अपूर्व वर्तलें ॥ ३१ ॥ सुगंध रुचिकर स्वच्छोदक । जाहलें पूर्वींहीनि अधिक । प्राशितां
 आरोग्य-सुखवर्धक । मोक्षदायक प्रकाशलें ॥ ३२ ॥ मग सर्वत्र पूर्ववत् तीर्थस्नान । करूनि तोषिती ब्राह्मण । दशगुणित
 मिळं लागलें धन । स्वामिसमर्थप्रसादें ॥ ३३ ॥ ऐसे योगीश्वर कृपासागर । असती सत्य पूर्णावतार । जगत्कल्याणार्थ
 करिती संचार । विचित्रलीला दाविती ॥ ३४ ॥ त्या गुरुचें लीलामृत । परिसावें श्रोतीं सावधचित्त ।

श्री गुरु लीला मृत

शिवकांची विष्णुकांची द्वयक्षेत्रे प्रख्यात । रामेश्वरासमीप असतीं ॥ ३५ ॥ हीं दोन ग्रामें वैष्णवांस जहागीर ।
 पूर्वीपामूनि आहेत साधिकार । तत्संबंधीं मुद्रितकागद सरकार- । अधिकारी विचारिती ॥ ३६ ॥ असतील ते सर्व
 घेऊनि यावे । न्यायमंदिरीं दाखवावे । तैसें न झालिया उत्पन्न न मिळवें । ऐशी होईल नृपाज्ञा ॥ ३७ ॥ वरिष्ठा-
 धिकाऱ्याकडून या रीतीं । आज्ञापत्र मिळालें वैष्णवांप्रति । जहागीरदार अधिकाऱ्यांस विनविती । मुद्रितकागद नाहींत
 ॥ ३८ ॥ मग सरकारांतून प्रथम । जप्त झाले दोन्ही ग्राम । उत्पन्न आणि अधिकार काम । तेंही हिरूनि घेतलें
 ॥ ३९ ॥ जहागीरदार वैष्णवविप्र । त्या कालीं झाले चिंतातुर । त्यांसि कांहीं सुचेना विचार । डोळ्यांवरील धूर
 गेलासे ॥ १४० ॥ मग म्हणती शिवकांचींत एक परमहंस । आल्यासि झाले दोन दिवस । चला जाऊं त्यांचे दर्शनास ।
 म्हणूनि सिद्ध जाहले ॥ ४१ ॥ जहागीरदार आणि इतर मंडळी । गेली परमहंससंन्याशाजवळी । तेजस्वी प्रसन्न
 मुख निःस्पृह बली । देखिली मूर्ति मनोहर ॥ ४२ ॥ वंदूनि लीनपणें विज्ञापना । वैष्णव करिती करुणाघना । बहुत
 जुनी जहागीर आम्हां वैष्णवांना । वंशपरंपरें चालतसे ॥ ४३ ॥ शिवकांची विष्णुकांची ग्राम दोन । यांचें आजपर्यंत मिळालें
 उत्पन्न । यासंबंधीं कागदपत्रप्रमाण । मागती आम्हां राजाधिकारी ॥ ४४ ॥ तीं सनदापत्रें आम्हांपाशीं नाहींत ।
 म्हणूनि उत्पन्नासह ग्राम केले जप्त । आम्हीं पडलों महत्संकटांत । यांतून मुक्त करा जी ॥ ४५ ॥ दयासागर श्रीमत्परमहंस ।
 म्हणती पाचारा सर्वाधिकाऱ्यांस । मग वैष्णवीं करूनि प्रयास । आणिले नृपाचे अधिकारी ॥ ४६ ॥
 अधिकाऱ्यांनीं यतीश्वरास विनविलें । कागदपत्र जर यांनीं दाविले । तर उत्पन्न अधिकार मिळेल सगळें ।
 पूर्वीप्रमाणें चालेल ॥ ४७ ॥ नंतर परमहंस वदती या नदींत । पाषाण मोठा आहे सुशोभित । त्यावर लिहिलेलें
 जें इत्थंभूत । तें अवश्य विलोकिजे ॥ ४८ ॥ तेव्हां नदींत लोक उतरून । बाहेर काढिती विशालपाषाण ।

त्यावरी सुवाच्य अक्षरें प्राचीन । लेख पाहती सर्वत्र ॥ ४९ ॥ शक संवत्सर मास तिथि वार । मूळपुरुषाचें
 नांव लिहिलें सुंदर । कोणीं कोणास अपिलें प्रमाणपत्र । हें सर्व लिखित असे ॥ १५० ॥ मोठे मोठे
 अधिकारी तें वाचून । म्हणती धन्य योगिराज साक्षात् भगवान । अंतःसाक्षी हे जगत्कल्याण । व्हावया अवनीं
 प्रगटले ॥ ५१ ॥ प्रत्यक्ष-प्रमाणसहित सर्वत्रांसी । अनुभवं वाटलें आश्चर्यासी । तदनंतर नृपाजें वैष्णवांसी ।
 मिळाली जहागीर पुनरपि ॥ ५२ ॥ शिवकांची आहे स्मार्त-शैवांची । विष्णुकांची आहे वैष्णवांची । हें काहीं असो
 परी स्वामीसमर्थांची । दया समान सर्वत्र ॥ ५३ ॥ दोन्ही क्षेत्रें असतीं जवळ जवळ । एकचि परमेश्वर तेथें नांदे
 चिरकाळ । मतभेदाचे फेडूनि विटाळ । व्हावें निर्मळ सर्वदा ॥ ५४ ॥ पुढिले अध्यायीं रसाळ वर्णन । श्रीगुरुस्वामी
 हृदयस्थ राहून । वदवीळ तें श्रोतेजन । परिसा प्रेमेंकरुनि ॥ ५५ ॥ स्वस्ति श्रीगुरुलीलामृत । श्रुतिस्मृतिपुराण-
 संमत । ब्रह्मनिष्ठ वामनविरचित । पंचदशाध्याय गोड हा ॥ १५६ ॥ इति श्रीगुरुलीलामृते गुरुशिष्यसंवादे
 पंचदशोऽध्यायः समाप्तः ॥ १५ ॥ श्रीगुरुदेवदत्त-स्वामीसमर्थ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

